

O‘ZBEKISTON
QONUNCHILIGI TAHLILI

ILMIY-TAHLILIIY JURNAL
2026-YIL 1-SON

ОБЗОР
ЗАКОНОДАТЕЛЬСТВА
УЗБЕКИСТАНА

НАУЧНО-АНАЛИТИЧЕСКИЙ ЖУРНАЛ
2026 ГОД № 1

UZBEKISTAN LAW
REVIEW

SCIENTIFIC ANALYTICAL JOURNAL
2026 ISSUE 1

VOLUME 3 / ISSUE 1 / 2026

DOI: 10.51788/TSUL.UZLAWREV.3.1.

ISSN 2181-8118

DOI: 10.51788/TSUL.UZLAWREV.

**MUASSIS: TOSHKENT DAVLAT
YURIDIK UNIVERSITETI**

“O‘zbekiston qonunchiligi tahlili” ilmiy-tahliliy jurnali O‘zbekiston matbuot va axborot agentligi tomonidan 2014-yil 21-iyulda 02-0074-sonli guvohnoma bilan davlat ro‘yxatidan o‘tkazilgan.

Jurnal O‘zbekiston Respublikasi Oliy ta‘lim, fan va innovatsiyalar vazirligi huzuridagi Oliy attestatsiya komissiyasi jurnallari ro‘yxatiga kiritilgan.

Mualliflik huquqlari Toshkent davlat yuridik universitetiga tegishli. Barcha huquqlar himoyalangan. Jurnal materiallaridan foydalanish, tarqatish va ko‘paytirish muassis ruxsati bilan amalga oshiriladi.

Nashr bo‘yicha mas‘ul:
O. Choriyev

Muharrirlar:
E. Mustafayev,
Y. Yarmolik,
M. Sharifova,
Sh. Beknazarova

Musahhih:
M. Tursunov

Texnik muharrir:
U. Sapayev

Dizayner:
D. Rajapov

Tahririyat manzili:
100047. Toshkent shahar,
Sayilgoh ko‘chasi, 35.
Tel.: (0371) 233-66-36 (1169)

Veb-sayt: lawreview.uz
E-mail: uzlawreview@tsul.uz

Nashriyot litsenziyasi
№ 174625, 29.11.2023-y.

Jurnal 2026-yil 19-martda bosmaxonaga topshirildi.
Qog‘oz bichimi: A4.
Shartli bosma tabog‘i: 12,3.
Adadi: 100. Buyurtma: № 43.

Bosmaxona litsenziyasi
29.11.2023 № 174626

TDYU bosmaxonasida chop etildi.
Bosmaxona manzili:
100047. Toshkent shahri,
Sayilgoh ko‘chasi, 37.

© Toshkent davlat yuridik universiteti

TAHRIR HAY‘ATI**BOSH MUHARRIR**

S. Gulyamov – Toshkent davlat yuridik universiteti Huquq va texnologiyalar sho‘basi professori, yuridik fanlar doktori

TAHRIR HAY‘ATI A‘ZOLARI

I. Rustambekov – Toshkent davlat yuridik universiteti O‘quv ishlari bo‘yicha prorektori, yuridik fanlar doktori, professor – bosh muharrir o‘rinbosari

Sh. Xo‘jayev – Toshkent davlat yuridik universiteti Intellektual mulk huquqi sho‘basi mudiri, yuridik fanlar bo‘yicha falsafa doktori – mas‘ul muharrir

O. Oqyulov – Toshkent davlat yuridik universiteti Fuqarolik huquqi sho‘basi professori, yuridik fanlar doktori

A. Ener – Turkiyaning Anqara Haci Bayram universiteti dotsenti, Energetika nizolari arbitraj markazi bosh kotibi o‘rinbosari, yuridik fanlar doktori

M. Bungenberg – Saarlend universiteti Yevropa instituti direktori, yuridik fanlar doktori

S. Tatar – Turkiyaning Anqara Yildirim Boyazid universiteti professori, yuridik fanlar doktori

J. Peeroo – Sarbonna Universiteti professori, Stone 36 yuridik firmasi advokati, yuridik fanlar doktori

B. Musayev – Toshkent davlat yuridik universiteti Biznes huquqi va sud himoyasi fakulteti dekani, yuridik fanlar doktori, professor

Sh. Saydullayev – Toshkent davlat yuridik universiteti Davlat va huquq sho‘basi professori, yuridik fanlar nomzodi

D. Habibullayev – Toshkent davlat yuridik universiteti Fuqarolik protsessual va iqtisodiy protsessual huquqi sho‘basi mudiri, yuridik fanlar doktori, professor

S. Bozorov – Toshkent davlat yuridik universiteti Xalqaro xususiy huquq sho‘basi professori, yuridik fanlar doktori

I. Bekov – Toshkent davlat yuridik universiteti Konstitutsiyaviy huquq sho‘basi mudiri, yuridik fanlar doktori, professor

V. Ergashev – O‘zbekiston Respublikasi Prezidenti huzuridagi Qonunchilik va huquqiy siyosat instituti direktor o‘rinbosari, yuridik fanlar doktori, professor

Sh. Joldasova – O‘zbekiston Respublikasi Oliy Majlisi huzuridagi Qonunchilik muammolari va parlament tadqiqotlari instituti bosh ilmiy xodimi, yuridik fanlar bo‘yicha falsafa doktori

O. Xazratqulov – Toshkent davlat yuridik universiteti Xalqaro xususiy huquq sho‘basi mudiri, yuridik fanlar nomzodi, professor

D. Suyunova – Toshkent davlat yuridik universiteti Jinoyat-protsessual huquqi sho‘basi professori, yuridik fanlar doktori

D. Maxkamov – Toshkent davlat yuridik universiteti Ommaviy huquq fakulteti dekani, professor, yuridik fanlar doktori

D. Babadjanova – Toshkent davlat yuridik universiteti Fuqarolik huquqi sho‘basi professori v.b., yuridik fanlar doktori

A. Matmurotov – Toshkent davlat yuridik universiteti Sud hokimiyati, advokatura va huquqni muhofaza qiluvchi organlar sho‘basi dotsenti, yuridik fanlar bo‘yicha falsafa doktori

E. Rahmatov – Toshkent davlat yuridik universiteti Xalqaro huquq va qiyosiy huquqshunoslik fakulteti dekani, yuridik fanlar bo‘yicha falsafa doktori, dotsent

M. Turdialiyev – Toshkent davlat yuridik universiteti Xalqaro xususiy huquq sho‘basi mudiri o‘rinbosari, yuridik fanlar bo‘yicha falsafa doktori

**УЧРЕДИТЕЛЬ: ТАШКЕНТСКИЙ
ГОСУДАРСТВЕННЫЙ
ЮРИДИЧЕСКИЙ УНИВЕРСИТЕТ**

Научно-аналитический журнал «Обзор законодательства Узбекистана» зарегистрирован Агентством печати и информации Узбекистана 21 июля 2014 года с удостоверением № 02-0074.

Журнал включён в перечень журналов Высшей аттестационной комиссии при Министерстве высшего образования, науки и инноваций Республики Узбекистан.

Авторские права принадлежат Ташкентскому государственному юридическому университету. Все права защищены. Использование, распространение и воспроизведение материалов журнала осуществляется с разрешения учредителя.

Реализуется по договорной цене.

Ответственный за выпуск:
О. Чориев

Редакторы:

Э. Мустафаев,
Е. Ярмолик,
М. Шарифова,
Ш. Бекназарова

Корректор:

М. Турсунов

Технический редактор:

У. Сапаев

Дизайнер:

Д. Ражапов

Адрес редакции:

100047. Город Ташкент,
улица Сайилгох, 35.
Тел.: (0371) 233-66-36 (1169)

Веб-сайт: lawreview.uz

E-mail: uzlawreview@tsul.uz

Издательская лицензия

от 29.11.2023 № 174625.

Журнал передан в типографию

19.03.2026.

Формат бумаги: А4.

Усл. п. л. 12,3. Тираж: 100 экз.

Номер заказа: 43.

Лицензия типографии

от 29.11.2023 № 174626

Отпечатано в типографии

Ташкентского государственного

юридического университета.

100047, г. Ташкент,

ул. Сайилгох, дом 37.

© Ташкентский государственный
юридический университет

РЕДАКЦИОННАЯ КОЛЛЕГИЯ

ГЛАВНЫЙ РЕДАКТОР

С. Гулямов – профессор сектора права и технологий Ташкентского государственного юридического университета, доктор юридических наук

ЧЛЕНЫ РЕДАКЦИОННОЙ КОЛЛЕГИИ

И. Рустамбеков – проректор Ташкентского государственного юридического университета по учебной работе, доктор юридических наук, профессор – заместитель главного редактора

Ш. Хужаев – заведующий сектором права интеллектуальной собственности Ташкентского государственного юридического университета, доктор философии по юридическим наукам – ответственный редактор

О. Окюлов – профессор сектора гражданского права Ташкентского государственного юридического университета, доктор юридических наук

А. Энер – доцент Университета Анкары Хаджи Байрам (Турция), заместитель генерального секретаря Арбитражного центра по энергетическим спорам, доктор права

М. Бунгенберг – директор Европейского института Саарского университета, доктор права

С. Татар – профессор Университета Анкары Йылдырым Беязит (Турция), доктор права

Ж. Пироо – профессор Сорбоннского университета, адвокат юридической фирмы Stone 36, доктор права

Б. Мусаев – декан факультета бизнес-права и судебной защиты Ташкентского государственного юридического университета, доктор юридических наук, профессор

Ш. Сайдуллаев – профессор сектора теории государства и права Ташкентского государственного юридического университета, кандидат юридических наук, профессор

Д. Хабибуллаев – заведующий кафедрой гражданского процессуального и экономического процессуального права Ташкентского государственного юридического университета, доктор юридических наук, профессор

С. Бозоров – профессор сектора международного частного права Ташкентского государственного юридического университета (Registrar's Office), доктор юридических наук

И. Беков – заведующий сектором конституционного права Ташкентского государственного юридического университета, доктор юридических наук, профессор

В. Эргашев – заместитель директора Института законодательства и правовой политики при Президенте Республики Узбекистан, доктор юридических наук, профессор

Ш. Джолдасова – ведущий научный сотрудник Института проблем законодательства и парламентских исследований при Олий Мажлисе Республики Узбекистан, доктор философии по юридическим наукам

О. Хазраткулов – заведующий сектором международного частного права Ташкентского государственного юридического университета, кандидат юридических наук, профессор

Д. Суюнова – профессор сектора уголовно-процессуального права Ташкентского государственного юридического университета, доктор юридических наук

Д. Махкамов – декан факультета публичного права Ташкентского государственного юридического университета, доктор юридических наук, профессор

Д. Бабаджанова – и.о. профессора сектора гражданского права Ташкентского государственного юридического университета, доктор юридических наук

А. Матмуратов – доцент сектора судебной власти, адвокатуры и правоохранительных органов Ташкентского государственного юридического университета, доктор философии по юридическим наукам

Э. Рахматов – декан факультета частного права и сравнительного правоведения Ташкентского государственного юридического университета по делам молодёжи и духовно-просветительской работе, доктор философии по юридическим наукам, доцент

М. Турдиалиев – заместитель заведующего сектора международного частного права Ташкентского государственного юридического университета, доктор философии по юридическим наукам

**FOUNDER: TASHKENT STATE
UNIVERSITY OF LAW**

“Uzbekistan Law Review” scientific and analytical journal was registered by Press and Information Agency of Uzbekistan on July 21, 2014, with certificate number 02-0074.

The journal is included in the list of journals of the Supreme Attestation Commission under the Ministry of Higher Education, Science and Innovations of the Republic of Uzbekistan. Copyright belongs to Tashkent State University of Law. All rights reserved. Use, distribution and reproduction of materials of the journal are carried out with the permission of the founder.

Agreed-upon price.

Publication Officer:

O. Choriev

Editors:

E. Mustafaev,
Y. Yarmolik,
M. Sharifova,
Sh. Beknazarova

Proofreader:

M. Tursunov

Technical editor:

U. Sapaev

Designer:

D. Rajapov

Publishing department address:

100047. Tashkent city,
Sayilgoh street, 35.
Phone: (0371) 233-66-36 (1169)

Website: lawreview.uz

E-mail: uzlawreview@tsul.uz

Publishing license

№ 174625, 29.11.2023.

The journal is submitted to the Printing house on 19.03.2026.

Paper size: A4.
Cond.p.f: 12,3.
Units: 100. Order: № 43.

Printing house license

№ 174626, 29.11.2023.

Published in the Printing house of Tashkent State University of Law. 100047. Tashkent city, Sayilgoh street, 37.

© Tashkent State University of Law

EDITORIAL BOARD

EDITOR-IN-CHIEF

S. Gulyamov – Professor of the Department of Law and Technologies of Tashkent State University of Law, Doctor of Law

MEMBERS OF THE EDITORIAL BOARD

I. Rustambekov – Deputy Rector for Academic Affairs of Tashkent State University of Law, Doctor of Law, Professor - Deputy Editor-in-Chief

Sh. Khujaev – Head of the Department of Intellectual Property Law of Tashkent State University of Law, Doctor of Philosophy (PhD) in Law - Executive Editor

O. Okyulov – Professor of the Department of Civil Law of Tashkent State University of Law, Doctor of Law

A. Ener – Associate Professor of Ankara Haci Bayram University, Turkey, Deputy Secretary General of the Center for Arbitration of Energy Disputes, Doctor of Law

M. Bungenberg – Saarlend universiteti Yevropa instituti direktori, yuridik fanlar doktori Director of the European Institute of Saarland University, Doctor of Law

S. Tatar – Professor of Ankara Yıldırım Bayezid University, Turkey, Doctor of Law

J. Peeroo – Professor of the University of Sarbonne, lawyer of the law firm Stone 36, Doctor of Law

B. Musaev – Dean of the Faculty of Private International Law of Tashkent State University of Law, Doctor of Law, Professor

Sh. Saydullaev – Professor of the Department of State and Law of Tashkent State University of Law, Candidate of Legal Sciences

D. Habibullaev – Head of the Department of Civil Procedural and Economic Procedural Law of Tashkent State University of Law, Doctor of Law, Professor

S. Bozorov – Professor of the Department of Private International Law of Tashkent State University of Law, Doctor of Law

I. Bekov – Head of the Department of Constitutional Law of Tashkent State University of Law, Doctor of Law, Professor

V. Ergashev – Deputy Director of the Institute of Legislation and Legal Policy under the President of the Republic of Uzbekistan, Doctor of Law, Professor

Sh. Joldasova – Chief Research Fellow of the Institute of Legislation Problems and Parliamentary Research under the Oliy Majlis of the Republic of Uzbekistan, Doctor of Philosophy (PhD) in Law

O. Khazratkulov – Head of the Department of Private International Law of Tashkent State University of Law, Candidate of Legal Sciences, Professor

D. Suyunova – Professor of the Department of Criminal Procedure Law of Tashkent State University of Law, Doctor of Law

D. Mahkamov – Dean of the Faculty of Public Law of Tashkent State University of Law, Doctor of Law, Professor

D. Babadjanova – Acting Professor of the Department of Civil Law of Tashkent State University of Law, Doctor of Law

A. Matmurotov – Associate Professor of the the Department of Judiciary, Advocacy and Law Enforcement Agencies of Tashkent State University of Law, Doctor of Philosophy (PhD) in Law

E. Rahmatov – Dean of the Faculty of International Law and Comparative Law of Tashkent State University of Law, Doctor of Philosophy (PhD) in Law, Associate Professor

M. Turdialiyev – Deputy Head of the Department of Private International Law of Tashkent State University of Law, Doctor of Philosophy (PhD) in Law

MUNDARIJA

12.00.01 – DAVLAT VA HUQUQ NAZARIYASI VA TARIXI. HUQUQIY TA'LIMOTLAR TARIXI

8 **XAYDAROVA MARJONA OLIM QIZI**
Davlat huquqiy siyosatining asosiy prinsiplari

12.00.03 – FUQAROLIK HUQUQI. TADBIRKORLIK HUQUQI. OILA HUQUQI.
XALQARO XUSUSIY HUQUQ

17 **ABDUQODIROV ABDURAUF BAXODIR O'G'LI**
Yevropa Ittifoqi doirasida yuridik shaxsning davlatga mansubligini aniqlash muammolari
26 **ZIYAMOV BOBURXON BAXTIYOR O'G'LI**
Diplomatiyada sun'iy intellekt: huquqiy va etik asoslar hamda xalqaro tartibga solish istiqbollari
34 **KOKANBAYEVA MADINA SHUKURBEKOVNA**
Subyektiv raqamli huquqlar tizimida insonning qaror qabul qilish huquqi

12.00.04 – FUQAROLIK PROTSESSUAL HUQUQI. IQTISODIY PROTSESSUAL HUQUQI.
HAKAMLIK JARAYONI VA MEDIATSIYA

45 **SOLIYEVA KAMOLA RUSTAMJON QIZI**
Meros huquqiy munosabatlarida merosxo'rlarni aniqlash bilan bog'liq muammolar
56 **ODILOVA SITORA BOBIR QIZI**
O'zbekiston qonunchiligida protsessual muddatlar bilan bog'liq huquqiy muammolarni bartaraf etish

12.00.05 – MEHNAT HUQUQI. IJTIMOY TA'MINOT HUQUQI

68 **PO'LATOV MIRZOHI QO'ZIMURODOVICH**
Oliy ta'lim tashkilotlari pedagog xodimlarining mehnatiga haq to'lashning huquqiy asoslari

12.00.06 – TABIIY RESURSLAR HUQUQI. AGRAR HUQUQ. EKOLOGIK HUQUQ

81 **ALLOBERDIYEVA DURDONA O'KTAMJON QIZI**
Kurort yerlaridan foydalanish va muhofaza qilishning huquqiy jihatleri

12.00.09 – JINOYAT PROTSESSI. KRIMINALISTIKA, TEZKOR-QIDIRUV HUQUQ VA
SUD EKSPERTIZASI

89 **NURITDINOV JAMSHIDXON MAMUTXONOVICH**
Sud-ekspertlik sohasida raqamlashtirish va zamonaviy texnologiyalardan foydalanish
97 **SULTONOVA LOBAR MAMARAYIM QIZI**
O'zbekiston qonunchiligini ekstraditsiya bo'yicha xalqaro standartlar bilan uyg'unlashtirish imkoniyatlari

12.00.10 – XALQARO HUQUQ

108 **ABDIYEVA KAMOLA KOMILJONOVNA**
Raqamli transformatsiya sharoitida raqamli tafovut ayollar huquqlarini amalga oshirishga tahdid sifatida: xalqaro-huquqiy va milliy tahlil

СОДЕРЖАНИЕ

12.00.01 – ТЕОРИЯ И ИСТОРИЯ ГОСУДАРСТВА И ПРАВА. ИСТОРИЯ ПРАВОВЫХ УЧЕНИЙ

- 8 **ХАЙДАРОВА МАРЖОНА ОЛИМ КИЗИ**
Основные принципы государственной правовой политики

12.00.03 – ГРАЖДАНСКОЕ ПРАВО. ПРЕДПРИНИМАТЕЛЬСКОЕ ПРАВО.
СЕМЕЙНОЕ ПРАВО. МЕЖДУНАРОДНОЕ ЧАСТНОЕ ПРАВО

- 17 **АБДУКОДИРОВ АБДУРАУФ БАХОДИР УГЛИ**
Проблемы определения государственной принадлежности юридического лица в рамках Европейского союза
- 26 **ЗИЯМОВ БОБУРХОН БАХТИЁР УГЛИ**
Искусственный интеллект в дипломатии: правовые и этические рамки и перспективы международного регулирования
- 34 **КОКАНБАЕВА МАДИНА ШУКУРБЕКОВНА**
Право на человеческое решение в системе субъективных цифровых прав

12.00.04 – ГРАЖДАНСКОЕ ПРОЦЕССУАЛЬНОЕ ПРАВО. ЭКОНОМИЧЕСКОЕ
ПРОЦЕССУАЛЬНОЕ ПРАВО. АРБИТРАЖ И МЕДИАЦИЯ

- 45 **СОЛИЕВА КАМОЛА РУСТАМЖОН КИЗИ**
Проблемы определения наследников в наследственных правоотношениях
- 56 **ОДИЛОВА СИТОРА БОБИР КИЗИ**
Устранение правовых проблем, связанных с процессуальными сроками в законодательстве Узбекистана

12.00.05 – ТРУДОВОЕ ПРАВО. ПРАВО СОЦИАЛЬНОГО ОБЕСПЕЧЕНИЯ

- 68 **ПУЛАТОВ МИРЗОХИД КУЗИМУРДОВИЧ**
Правовые основы оплаты труда педагогических работников высших образовательных организаций

12.00.06 – ПРИРОДОРЕСУРСНОЕ ПРАВО. АГРАРНОЕ ПРАВО. ЭКОЛОГИЧЕСКОЕ ПРАВО

- 81 **АЛЛОБЕРДИЕВА ДУРДОНА УКТАМЖОН КИЗИ**
Правовые аспекты использования и охраны земель курортных территорий

12.00.09 – УГОЛОВНЫЙ ПРОЦЕСС. КРИМИНАЛИСТИКА, ОПЕРАТИВНО-РОЗЫСКНОЕ
ПРАВО И СУДЕБНАЯ ЭКСПЕРТИЗА

- 89 **НУРИТДИНОВ ЖАМШИДХОН МАМУТХОНОВИЧ**
Цифровизация и использование современных технологий в судебно-экспертной сфере
- 97 **СУЛТОНОВА ЛОБАР МАМАРАЙИМ КИЗИ**
Возможности гармонизации законодательства Узбекистана с международными стандартами экстрадиции

12.00.10 – МЕЖДУНАРОДНОЕ ПРАВО

- 108 **АБДИЕВА КАМОЛА КОМИЛЖОНОВНА**
Цифровой разрыв как вызов реализации прав женщин в условиях цифровой трансформации: международно-правовой и национальный анализ

CONTENTS

12.00.01 – THEORY AND HISTORY OF STATE AND LAW. HISTORY OF LEGAL DOCTRINES

- 8 **KHAYDAROVA MARJONA OLIM KIZI**
Basic principles of state legal policy

12.00.03 – CIVIL LAW. BUSINESS LAW. FAMILY LAW. INTERNATIONAL PRIVATE LAW

- 17 **ABDUKODIROV ABDURAUUF BAKHODIR UGLI**
Problems of determining the state belonging of a legal entity within the framework of the European Union
- 26 **ZIYAMOV BOBURKHON BAKHTIYOR UGLI**
Artificial intelligence in diplomacy: legal and ethical framework and prospects of international regulation
- 34 **KOKANBAEVA MADINA SHUKURBEKOVNA**
The right to a human to make decisions in the system of subjective digital rights

---

12.00.04 – CIVIL PROCEDURAL LAW. ECONOMIC PROCEDURAL LAW. ARBITRATION PROCESS AND MEDIATION

- 45 **SOLIEVA KAMOLA RUSTAMJON KIZI**
Problems related to the determination of inheritors in inheritance legal relations
- 56 **ODILOVA SITORA BOBIR KIZI**
Elimination of legal problems related to procedural terms in the legislation of Uzbekistan

---

12.00.05 – LABOR LAW. SOCIAL SECURITY LAW

- 68 **PULATOV MIRZOHID KUZIMURODOVICH**
Legal basis for remuneration of pedagogical staff of higher education institutions

---

12.00.06 – THE LAW OF NATURAL RESOURCES. AGRARIAN LAW. ENVIRONMENTAL LAW

- 81 **ALLOBERDIEVA DURDONA UKTAMJON KIZI**
Legal aspects of use and protection of resort lands

12.00.09 – CRIMINAL PROCEEDINGS. FORENSICS, INVESTIGATIVE LAW AND FORENSIC EXPERTISE

- 89 **NURITDINOV JAMSHIDKHON MAMUTKHONOVICH**
Digitalization and use of modern technologies in the forensic sector
- 97 **SULTONOVA LOBAR MAMARAYIM KIZI**
Possibilities for harmonizing Uzbekistan's legislation with international extradition standards

---

12.00.10 – INTERNATIONAL LAW

- 108 **ABDIEVA KAMOLA KOMILJONOVNA**
The digital space as a challenges to the realization of women's rights in the context of digital transformation: international legal and national analysis

Kelib tushgan / Получено / Received: 20.01.2026
Qabul qilingan / Принято / Accepted: 02.03.2026
Nashr etilgan / Опубликовано / Published: 19.03.2026

DOI: <https://dx.doi.org/10.51788/tsul.uzlawrev.3.1./RUOS9577>
UDC: 342(045)(575.1)

DAVLAT HUQUQIY SIYOSATINING ASOSIY PRINSIPLARI

Xaydarova Marjona Olim qizi,
Toshkent davlat transport universiteti
Xalqaro ommaviy huquq kafedrasida o'qituvchi assistenti,
Toshkent davlat yuridik universiteti mustaqil izlanuvchisi
ORCID: <https://orcid.org/0009-0004-9845-850X>
e-mail: marjonkhaydarova3004@gmail.com

Annotatsiya. Ushbu maqolada davlat huquqiy siyosatining asosiy prinsiplari mohiyati nazariy va amaliy jihatdan tahlil qilingan. Tadqiqotning maqsadi ushbu prinsiplarning nazariy ahamiyatini, normativligini, tizimlilik xususiyatini hamda huquqni qo'llash amaliyotiga ta'siri va funksional rolini aniqlashdan iboratdir. Maqolada normativ-dogmatik, qiyosiy-huquqiy va tizimli tahlil metodlaridan foydalanilgan. Shuningdek, prinsiplarning mezonlari, ularning iyerarxiyasi hamda implementatsiya qilish shartlari ko'rsatib o'tilgan bo'lib, ilmiy hissa sifatida prinsiplarni baholash modeli taklif etiladi. Tadqiqot davomida olingan natijalar prinsiplar tizimini izchil tasniflashga hamda ulardan davlat huquqiy siyosatining sifat mezonlari sifatida foydalanish imkonini beradi. Bundan tashqari, muallif prinsiplarning normativ mustahkamlanishi hamda institutsional kafolatlari o'rtasidagi bog'liqlikni ochib beradi. Ilmiy yangilik sifatida esa huquqiy siyosat sifatini baholash uchun minimal baholovchi mezonlar modeli ishlab chiqiladi.

Kalit so'zlar: davlat huquqiy siyosati, huquqiy siyosat prinsiplari, prinsiplar tizimi, qonun ustuvorligi, legitimlik, normativlik, konstitutsiyaviy yo'naltiruvchi prinsiplar, tarmoqlararo boshqaruv prinsiplari, amaliy-protsessual prinsiplar

ОСНОВНЫЕ ПРИНЦИПЫ ГОСУДАРСТВЕННОЙ ПРАВОВОЙ ПОЛИТИКИ

Хайдарова Маржона Олим кизи,
самостоятельный соискатель Ташкентского
государственного юридического университета,
ассистент преподавателя кафедры международного публичного права
Ташкентского государственного транспортного университета

Аннотация. В данной статье теоретически и практически анализируется сущность основных принципов государственной правовой политики. Цель исследования заключается в определении теоретического значения данных принципов, их нормативного характера, системности, а также их влияния на правоприменительную практику и функциональной роли. В статье использованы методы нормативно-догматического, сравнительно-правового и системного анализа. Кроме того, раскрываются критерии принципов, их иерархия, а также условия имплементации; в качестве научного вклада предлагается модель оценки принципов. Полученные в ходе исследования результаты позволяют последовательно классифицировать

систему принципов и использовать их в качестве критериев качества государственной правовой политики. Помимо этого, автор раскрывает взаимосвязь между нормативным закреплением принципов и их институциональными гарантиями. В качестве научной новизны разработана модель минимальных оценочных критериев для оценки качества правовой политики.

Ключевые слова: государственная правовая политика, принципы правовой политики, система принципов, верховенство закона, легитимность, нормативность, конституционные направляющие принципы, межотраслевые принципы управления, практико-процессуальные принципы

BASIC PRINCIPLES OF STATE LEGAL POLICY

Khaydarova Marjona Olim kizi,

Independent Researcher at Tashkent State University of Law,
Assistant Lecturer of the Department of International Public Law,
Tashkent State Transport University

Abstract. In this article, the essence of the basic principles of state legal policy is analyzed theoretically and practically. The purpose of the research is to determine the theoretical significance, normativeness, and systemic nature of these principles, as well as their influence and functional role in law enforcement practice. The article uses normative-dogmatic, comparative-legal, and systematic analysis methods. Also, the criteria of principles, their hierarchy, and implementation conditions are indicated, and a model for assessing principles is proposed as a scientific contribution. The results obtained during the study allow for a consistent classification of the system of principles and their use as qualitative criteria of state legal policy. In addition, the author reveals the relationship between the normative consolidation of principles and institutional guarantees. As a scientific novelty, a model of minimum evaluation criteria for assessing the quality of legal policy will be developed.

Keywords: state legal policy, principles of legal policy, system of principles, rule of law, legitimacy, normativity, constitutional guiding principles, principles of interdisciplinary management, practical and procedural principles

Kirish

Davlatning huquqiy siyosati deganda uning huquq vositasida jamiyat hayotini tartibga solishga qaratilgan muddatli maqsadlari, g'oyalari hamda amaliy choralarining yagona tizimi tushuniladi. Ushbu tushuncha huquqiy davlatni barpo etish, inson huquq va erkinliklarini himoya qilish, shuningdek, ijtimoiy adolatni qaror toptirishning asosiy vazifasi hisoblanadi. Nazariy jihatdan davlatning huquqiy siyosati g'oya, konsepsiya, doktrina va dasturlarni o'z ichiga olsa, amaliy jihatdan u huquqiy usullar orqali barcha sohalarga ta'sir ko'rsatish faoliyatini anglatadi. Shuningdek, davlat huquqiy siyosati huquq tizimining barqaror faoliyat yuritishini, ijtimoiy munosabatlarning tartibga solinishini hamda normativ boshqaruvning izchilligini ta'minlaydigan konseptual yo'nalish sifatida ham qaraladi.

Biroq huquqiy siyosatni faqatgina normativ hujjatlar majmui va davlat organlarining boshqaruv qarorlari yig'indisi sifatida tushunish ilmiy jihatdan tor yondashuvdir. Negaki, huquqiy siyosat sifatini belgilaydigan markaziy omil, shubhasiz, uning prinsiplari ta'minlanganligidir. Prinsiplar huquqiy siyosatning "ichki me'yoriy yadrosi" bo'lib, ular siyosatning maqsadga muvofiqligi, legitimligi, barqarorligi hamda amaliy samaradorligini baholash imkonini beradi. Shu sababli prinsiplarning mohiyatini aniqlash, ularning tizimini

izchil qurish hamda qo'llash mezonlarini belgilash davlat va huquq nazariyasi doirasidagi dolzarb ilmiy vazifalardan biri bo'lib qolmoqda (Xusanov, 2019).

Jumladan, zamonaviy huquqiy tizimlarning barqarorligi hamda samaradorligi, avvalo, ularning negizini tashkil etuvchi fundamental g'oyalar va tamoyillarga – huquq prinsiplari tizimiga bog'liqdir. Huquq prinsiplari nafaqat huquq normalarining mazmunini belgilab beradi, balki huquq ijodkorligi, huquqni qo'llash hamda huquqiy tafakkur rivojining metodologik negizi sifatida namoyon bo'ladi. Shu boisdan huquq prinsiplari muammosini ilmiy jihatdan chuqur tadqiq etish huquqiy davlat va fuqarolik jamiyatini shakllantirish sharoitida alohida ahamiyat kasb etadi.

Mavzuning dolzarbligi shundaki, zamonaviy huquqiy rivojlanish sharoitida huquq ijodkorligi hamda huquqni qo'llash jarayonlari ko'p qatlamli institutlar va normativ aktlar bilan murakkablashib bormoqda. Ushbu vaziyatda huquqiy siyosat "yo'naltiruvchi" prinsiplar asosida uyg'unlashtirilmasa, ziddiyatlar, bo'shliqlar, huquqni qo'llash amaliyotidagi nomutanosibliklar kuchayishi mumkin. Garchi ko'plab ilmiy adabiyotlarda huquqiy siyosatga oid yondashuvlar mavjud bo'lsa-da, ammo prinsiplarning maqomi, mohiyati, tasniflash mezonlari va iyerarxiyasiga doir qarashlar turlichadir. Ayniqsa, prinsiplarni "deklarativ shior"dan normativ-tahliliy vositaga aylantirish masalasi yetarlicha chuqur ishlab chiqilmagan, aksar hollarda prinsiplar shunchaki sanab o'tiladi-yu, lekin ularning normativ jihatdan mustahkamlanish darajasi va amaliy ta'sir ko'rsatish mexanizmlari ajratib ko'rsatilmaydi (Ismoilov, 2020).

Ushbu maqolaning tadqiqot muammosi shundan iboratki, davlat huquqiy siyosatining prinsiplari ko'pincha umumiy huquqiy qadriyatlar bilan aralashib ketadi yoki huquqning umumiy prinsiplari bilan birxillashtiriladi. Buning natijasida huquqiy siyosat alohida kategoriya sifatida tahlil etilmaydi. Shu jumladan, huquqiy siyosat prinsiplarining siyosiy qarorlar qabul qilish sikli, normativ rejalashtirish hamda huquqni qo'llash amaliyotidagi funksional roli to'liq ochib berilmaydi. Tadqiqotdagi bo'shliq aynan shu nuqtada namoyon bo'ladi: prinsiplarni huquqiy siyosatning alohida bir mezoni va kategoriya sifatida belgilash, ularning amalga oshirish mexanizmlarini ko'rsatish zarurati turadi (Nersesyants, 2012).

Maqolaning maqsadi – davlat huquqiy siyosatining asosiy prinsiplarini nazariy-huquqiy jihatdan tahlil qilish, ularning tizimini asoslash, normativ mustahkamlanish hamda institutsional amalga oshirish mexanizmlari bilan bog'liq mezonlarni ishlab chiqishdan iborat. Ushbu maqsadga erishish uchun quyidagi vazifalar qo'yiladi: birinchi navbatda, "prinsip" tushunchasining huquqiy siyosat kontekstidagi mazmuniy chegaralari belgilanadi; ikkinchidan esa prinsiplar tizimi va iyerarxiyasi ko'rib chiqiladi; uchinchidan, prinsiplarning normativ ifodalanishi hamda amaliy ta'sirini ta'minlovchi institutsional kafolatlar tahlil qilinadi; oxirgi navbatda esa prinsiplar asosida huquqiy siyosat sifatini baholashning minimal mezonlari taklif etiladi. Tadqiqot doirasida davlat va huquq nazariyasi, huquq ijodkorligi hamda huquqni qo'llashning umumiy qonuniyatlari bir butun tizim sifatida ko'riladi (Khabrieva & Chirkin, 2016).

Tadqiqot doirasida O.T. Xusanov, B.I. Ismoilov, V.S. Nersesyans, T.Y. Xabriyeva, X.T. Odilqoriyev, A.X. Saidov, D.S. Mustafaqulov, N.M. Korkunov kabi olimlarning huquqiy siyosat prinsiplari haqidagi qarashlari tahlil qilinadi. Ularning yondashuvlari davlat huquqiy siyosati prinsiplarining nazariy tahlili hamda ushbu tamoyillarning davlat huquqiy siyosatiga ta'sir ko'rsatish darajasini ko'rishga imkon beradi.

Asosiy qism

Darhaqiqat, huquqiy davlatni qurishga barcha fuqarolar intilishlari, jumladan, o'z faoliyatlarida qonuniylikka rioya etishlari kerak. Shunga ko'ra, huquq prinsiplari huquqning

mohiyatini, uning chinakam tabiatini, jamiyatda tutgan o'rne va ahamiyatini, rivojlanish tendensiyalarini o'zida ifodalaydi, huquqning qanday bo'lishi haqidagi umumiy qoidalarni ifodalaydi va ular bevosita qonunlarda ko'rsatib qo'yiladi yoki uning umumiy mazmunidan kelib chiqadi (Odilqoriyev, 2018).

Tadqiqot metodologiyasi huquqiy siyosat prinsiplari murakkab hamda ko'p qirrali jarayon ekanligini hisobga olgan holda, bir-birini to'ldiruvchi nazariy-analitik yondashuvlarga tayanadi. Normativ-dogmatik metod orqali huquqiy siyosat qanday normativ-huquqiy hujjatlarda mustahkamlanganligi, ularning qanday huquqiy ma'nolarga ega bo'lishi hamda qaysi holatlarda majburiy kuch sifatida maydonga chiqishi tahlil etiladi. Shu jumladan, bu metod prinsiplarning deklarativ ko'rinishdan normativ tusga aylanish mexanizmlarini ko'rsatishga imkon beradi. Negaki, prinsiplar ko'pincha konstitutsiyaviy normalar, kodekslar, strategik dasturlar yoki huquq ijodkorligi standartlarida ifodalanadi, ularning til birligi hamda huquqiy oqibatlari esa dogmatik tahlil orqali aniqlanadi (Saidov, 2018).

Tizimli tahlil metodi prinsiplarni alohida qoidalar majmui sifatida emas, balki o'zaro bog'liq, iyerarxik va funksional yo'nalish sifatida talqin qilish uchun qo'llanadi. Davlatning huquqiy siyosatida bir prinsipning mazmuni boshqasini cheklashi yoki to'ldirishi mumkin. Masalan, huquqiy aniqlik talabi adolat talqini bilan, barqarorlik talabi esa islohotchilik bilan muvozanatlashishi lozim. Tizimli yondashuv esa aynan shu muvozanatni izohlashga va prinsiplar o'rtasidagi ziddiyatlarni nazariy jihatdan bartaraf etish yo'llarini ko'rsatishga xizmat qiladi (Ismoilov, 2020).

Qiyosiy-huquqiy metod prinsiplarning universalligi va milliy xususiyatlarini ajratish maqsadida qo'llanadi. Ushbu metod turli huquqiy oilalarda, xususan, kontinental huquq an'analari doirasida prinsiplarning normativ ifodalanishi hamda huquqiy siyosatni boshqarishdagi roli qanday shakllanishini taqqoslash imkonini beradi. Qiyosiy tahlil prinsiplar tizimini "faqat milliy" yoki "faqat umumiy" deb hisoblamasdan, asosiy tamoyillar majmuini saqlagan holda tizimli farqlarni izohlash uchun zarurdir.

Maqolada taklif etilayotgan baholash mezonlarini ishlab chiqishda konseptual-huquqiy modellashtirish metodiga tayanilgan. Prinsiplarni baholash modeli ularning identifikatsiya mezonlari, normativ mustahkamlanish darajasi, amalga oshirish mexanizmlari hamda nazorat ko'rsatkichlari o'rtasidagi mantiqiy bog'liqlikni yaratishga imkon beradi. Ushbu metod tadqiqotni shunchaki tavsifiy darajada qoldirmay, nazariy xulosalarni amaliy qo'llash mumkin bo'lgan shaklga keltiradi (Khabrieva & Chirkin, 2016).

Tadqiqot natijalari, avvalo, davlat huquqiy siyosati prinsiplari tushunchasining mohiyatini tushunish bilan ifodalanadi. Zamonaviy huquqiy tizimlarning barqarorligi hamda samaradorligi, avvalo, ularning asosini tashkil etuvchi fundamental g'oyalari hamda tamoyillarga – huquq prinsiplari tizimiga bog'liq hisoblanadi. Huquq prinsiplari huquq normalarining mazmunini belgilabgina qolmay, balki huquq ijodkorligi, huquqni qo'llash hamda huquqiy tafakkur rivojining metodologik negizi sifatida namoyon bo'ladi. Ular oddiy siyosiy maqsadlar emas, balki huquqiy shaklga kirishi, majburiy bo'lishga da'vo qilishi va davlat organlari faoliyati uchun andoza vazifasini o'tashi mumkin bo'lgan ko'rsatmalar sifatida namoyon bo'ladi. Shu nuqtayi nazardan, huquqiy siyosat prinsiplari huquq prinsiplari bilan qisman mos tushadi, ammo ular bir toifa emas. Huquq prinsiplari, asosan, huquq tizimining ichki tuzilishiga daxldor bo'lsa, huquqiy siyosat prinsiplari huquqiy rivojlanish yo'nalishini tanlash hamda normativ rejalashtirishning sifat mezonlarini aniqlash bilan uzviy bog'liqdir (Xusanov, 2019).

Ikkinchi natija esa prinsiplarni identifikatsiya qilishning asoslanishidir. Tadqiqotda prinsipni ajratib ko'rsatish uchun uchta asosiy mezon taklif etiladi: birinchisi, umumiylik

hamda takror qo'llanish xususiyati, ya'ni prinsip alohida institut yoki tor soha bilan cheklanmasdan, huquq ijodkorligi hamda huquqni qo'llashning bir nechta qismlarida yo'naltiruvchi rol o'ynashi lozim; ikkinchi mezon esa normativ yoki rasmiy mustahkamlanish, ya'ni prinsip konstitutsiyaviy normalar, kodekslar, rasmiy sharhlar yoki barqaror yuridik hujjat orqali tan olinishi kerak; uchinchi mezon, baholovchanlik, ya'ni prinsip orqali normativ qaror yoki amaliy harakat "to'g'ri-noto'g'ri", "asosli-asossiz", "mutanosib-nomutanosib" kabi mezonlar bo'yicha baholanishi mumkin bo'lishligi zarur. Ushbu mezonlar prinsipni shunchaki umumiy qadriyatdan farqlashga yordam beradi (Ismoilov, 2020).

Uchinchi natija sifatida esa prinsiplar tizimi hamda iyerarxiyasining konseptual qurilishidir. Tadqiqotda prinsiplar shartli ravishda uch turga ajratiladi: konstitutsiyaviy yo'naltiruvchi prinsiplar, tarmoqlararo boshqaruv prinsiplari hamda amaliy-protsessual prinsiplar. Konstitutsiyaviy yo'naltiruvchi prinsiplar huquqiy siyosatning legitimligi hamda chegaralarini belgilaydi; tarmoqlararo boshqaruv prinsiplari huquq ijodkorligi (normativ-huquqiy hujjatlar) hamda boshqaruv qarorlarining sifat standartlarini belgilaydi; amaliy-protsessual prinsiplar esa huquqni qo'llashda bir xillik, asoslantirilganlik va protsessual kafolatlarni ta'minlaydi. Iyerarxiya shundan iboratki, quyi qatlamdagi prinsiplar yuqori qatlamdagi prinsiplar bilan mos bo'lishi hamda ularga zid natija bermasligi kerak, aks holda huquqiy siyosat ichida konseptual nomuvofiqlik yuzaga keladi (Tikhomirov, 2010).

Ko'plab ishlar prinsiplar tizimini qadriyatlar hamda g'oyalar tizimi sifatida tasvirlaydi: adolat, tenglik, inson qadr-qimmati, huquq ustuvorligi – markaziy yadroni tashkil etadi, qolgan barcha qoidalar va siyosiy yo'nalishlar shu yadrodan ma'no oladi (Adilov, 2025). Ushbu g'oyaning ilmiy qiymati shundaki, huquq prinsiplari hozirgi zamon huquq falsafasi hamda umumiy nazariyadagi aksiologik yondashuvning qisqa formulasi sanaladi, ya'ni prinsiplar – bu faqat texnik qoidalar emas, balki qadriyatlar tizimining normativ ifodasidir. Shuningdek, qadriyatlar insonlarning hayoti va turmushi natijasida vujudga kelib, ularni huquqiy jihatdan tartibga solishga yordam beradigan, normativ darajaga ega bo'lgan tushunchadir. Bundan umumiy xulosa shuki, prinsiplar qadriyatlarni huquq darajasiga ko'taruvchi asosiy ko'priklar vazifasini o'taydi.

To'rtinchi natija esa huquqiy siyosatning asosiy prinsiplarining nazariy poydevori tizimlashtiriladi. Tadqiqotda asosiy prinsiplar sifatida qonun ustuvorligi, legitimlik, barqarorlik, adolat hamda tenglik, kamsitmaslikning umumiy huquqiy ko'rinishi, huquq hamda erkinliklarning kafolatlanganligi, shu jumladan, huquqni qo'llashning bir xilligi kabi yo'nalishlar ajratiladi. Bu yerda natija prinsiplarning sonida emas, balki ularning huquqiy siyosat tizimidagi vazifaviy rolida aks ettiriladi.

Beshinchi natija sifatida prinsiplarni amalga oshirish shartlari ajratib ko'rsatilganini ko'rishimiz mumkin. Tadqiqot natijasida prinsiplarning hayotiyliigi uch oqim vositasida namoyon bo'ladi: hujjatlar orqali uzatiladigan normativ yo'l, tashkiliy mexanizm hamda tahliliy-amaliy yo'l. Hujjatlar orqali uzatiladigan normativ yo'l prinsiplarning bevosita normativ hujjatlarda aniq hamda tekshiriladigan ko'rinishda ifodalanishini talab etadi. Tashkiliy mexanizm oqimi esa prinsiplarni amalga oshiradigan vakolatli organlar, jarayonlar va monitoring mexanizmlari mavjudligini belgilaydi. Tahliliy-amaliy yo'l esa huquqni qo'llovchi organlar va yuridik muassasalar tomonidan prinsiplarning izchil talqin qilinishi, amaliyotda birxillikni ta'minlaydigan standartlar shakllanishini nazarda tutadi. Ushbu oqimlardan biri uzilib qolsa, prinsiplar deklarativ darajada qolib ketadi hamda huquqiy siyosatning maqsadi bo'lgan sifat ko'rsatkichiga erishilmaydi.

So'nggi mezon sifatida prinsiplar asosida huquqiy siyosat sifatini baholash maqsadida minimal baholovchi mezonlar modeli taklif qilingan. Ushbu modelga ko'ra, har qaysi prinsip bo'yicha uch savol qo'yiladi: prinsip normativ jihatdan qayerda, ya'ni qaysi hujjatda hamda qay ko'rinishda ifodalangan; u qaysi institutlar va jarayonlar orqali bajariladi; amaliyotda u qay holatda talqin qilinadi hamda qanday qo'llash standartlari bilan ifodalanadi. Bu savollar huquqiy siyosatning "qog'ozdagi" darajasidan "ishlaydigan" darajasiga o'tish bosqichiga imkoniyat yaratib beradi (Tikhomirov, 2010). Shuningdek, ushbu qadam prinsiplarga "rasmiy maqom" berilgan yoki berilmaganini ko'rsatadi: ko'plab tizimlarda aynan prinsiplar sifat mezonini sifatida tanlanadi (masalan, Yevropa Ittifoqida qonun ustuvorligi, mutanosiblik) (Nikolenko, 2025). Muallifning fikricha, bu holat ikki jihatdan ahamiyatli: birinchidan, prinsip matnda alohida huquqiy maqomga ega bo'ladi, ikkinchidan esa butun tizim uchun sifat mezoniga aylanadi. Bundan tashqari, ko'plab tizimlarda prinsiplarning o'zi huquqiy siyosat va integratsiya sifatini baholashning standart mezonlariga aylanadi. Masalan, Yevropa Ittifoqida huquq ustuvorligi va mutanosiblik ham integratsiya samaradorligini, ham milliy qonunchilikning mosligini baholashning asosiy mezonlari sifatida qo'llanadi (Kovalchuk, 2024). Bu o'rinda mutanosiblik prinsipi Yevropa Ittifoqida umumiy tamoyil sifatida sud nazoratining markaziy usuli hisoblanadi va qabul qilingan choralar huquqlarini cheklashda "haddan tashqari emasmi?" degan savol orqali siyosatning legitimligi hamda sifatini o'lchaydi.

Olingan natijalar huquqiy siyosat prinsiplari masalasini huquq nazariyasidagi tamoyillar bilan taqqoslaganda va bog'laganda yanada aniqroq bo'lar edi. Adabiyotlarda prinsiplar huquqning mazmunini yo'naltirib beruvchi umumiy g'oyalar sifatida talqin etilsa, huquqiy siyosat doirasida esa ular nafaqat yo'naltiruvchi, balki baholovchi funksiyani ham bajaradi.

Huquq prinsiplari markaziy ahamiyat kasb etib, unga nafaqat huquq normalari, institutlari yoki tarmoqlari, balki butun huquq tizimi tayaniladi. Ushbu rahbariy tamoyillar davlat organlarining huquq ijodkorligi, huquqni qo'llash hamda huquqni muhofaza qilish bilan bog'liq butun faoliyati uchun yo'naltiruvchi mash'al bo'lib xizmat qiladi. Huquqiy tizimning bahamjihatligi, barqarorligi, shuningdek, samaradorligi ularga rioya etish darajasiga bevosita bog'liq. Huquq prinsiplari umummajburiy tusga ega bo'lganligi bois, ular turli huquq tarmoqlari, institutlari, normalari va huquqiy munosabatlar, obyektiv hamda subyektiv huquq o'rtasidagi ichki birlikni, uyg'unlik hamda o'zaro aloqadorlikni ta'minlashga ko'maklashadi.

D.S. Mustafaqulovning fikricha, huquq prinsiplari – bu alohida moddalar emas, balki butun huquq tizimini yo'naltiradigan, unda erkinlik, tenglik, adolat, inson qadr-qimmatini kabi asosiy qadriyatlarni ifodalovchi umumiy g'oyalar va qoidalardir. Ular huquqning "poydevori" bo'lib, qonun ijodkoriga ham, sud va fuqarolarga ham mo'ljal vazifasini bajaradi (Mustafaqulov, 2023). Muallifning fikricha, ushbu g'oyaga ko'ra, huquq prinsiplari yuqorida ta'kidlangani kabi umumiy qadriyatlarga tayanilishi va uzviy bog'liqligini ko'rsatib beradi. Shu jumladan, g'oyaning yana bir ahamiyatli jihati shundaki, huquq prinsiplarining faqatgina normativ ahamiyat kasb etishi bilan bir qatorda, huquqni qo'llash amaliyotida ham foydalanish zarurligi ta'kidlanadi.

D.S. Mustafaqulovning fikrlariga qo'shilgan holda M.Mamajonova huquq prinsiplariga ta'rif berar ekan, ushbu kategoriya inson huquqlari ustuvorligi, adolat hamda tenglik kabi o'zgarmas asoslarga tayanishini va bu qadriyatlar mamlakatning asosiy hujjati hisoblangan Konstitutsiya hamda boshqa qonun hujjatlarida mustahkamlanishi bilan ahamiyatli ekanini ta'kidlaydi (Mamajonova, 2023). Muallif o'z fikrida inson huquqlarining ustuvorligi, adolat va tenglik kabi tamoyillarga alohida e'tibor qaratadi. Bu tamoyillar, o'z navbatida, huquq tizimining barqaror va o'zgarmas qadriyatlari sifatida talqin qilinadi. Inson huquqlarining

ustuvorligi tamoyili davlat va jamiyat faoliyatining markazida inson manfaatlari turishi kerakligini anglatadi. Ya'ni, har qanday normativ-huquqiy hujjat yoki davlat siyosati, avvalo, insonning asosiy huquq va erkinliklarini ta'minlashga xizmat qilishi zarur. Bu esa huquq tizimining insonparvarlik mohiyatini namoyon etadi. Yuqorida ta'kidlangan qadriyatlardan biri bo'lgan inson huquqlarini davlat darajasiga ko'tarish siyosati mamlakatimiz Konstitutsiyasida ham o'z aksini topgan.

Huquqiy siyosatni "davlatning huquqiy rivojlanish strategiyasi" sifatida talqin qiluvchi yondashuvlar ham yo'q emas, albatta. Xususan, Tixomirov huquqiy siyosatni boshqaruv ahamiyatiga molik qarorlarning huquqiy shakli, tartibga solish maqsadlariga erishish vositasi sifatida ko'rib, unda prinsiplarga alohida e'tibor qaratadi (Tikhomirov, 2010). Shu bilan birga, bu kabi yondashuvda prinsiplar ko'p hollarda maqsadlar bilan bir qatorda turadi hamda ular o'rtasidagi farqlovchi jihatlar yetarlicha qat'iy belgilanmaydi. Muallif taklif etayotgan identifikatsiya mezonlari aynan shu muammoni qaysidir darajada bartaraf etishga yordam beradi: yuqorida ta'kidlanganidek, prinsiplar umumiy maqsad va qadriyatlar bilan chapishib ketgani sababli, ularni bir-biridan ajratish uchun prinsip baholovchi xarakterga hamda takror qo'llanish xususiyatiga ega bo'lishi lozim. Agar bu usul qo'llanmasa, prinsiplar ro'yxati haddan tashqari ko'payib, nazariy aniqlik yo'qoladi va natijada huquqiy siyosatni ilmiy tahlil qilinishini qiynlashadi.

Xalqaro ilmiy adabiyotlarda qonun ustuvorligi, huquqiy aniqlik masalalari ko'pincha huquqiy siyosatning alohida mezon sifatida talqin etiladi. Bu borada tadqiqotshunos Fuller o'zining "huquqning ichki axloqi" haqidagi konsepsiyasida normaning aniqligi, umumiyligi, legitimligi va oldindan ma'lum bo'lishi huquqiy siyosatning zaruriy sharti ekanini asoslab bergan (Fuller, 1964). Ushbu yondashuvning kuchli jihati shundaki, u huquqiy boshqaruvni baholash uchun ancha aniq mezonlarni taqdim etadi. Biroq bu mezonlar institutsional ijro etishning tizimli vositalarisiz yetarli natija bera olmaydi. Shu bois maqolada keltirilgan implementatsiya oqimlariga doir xulosa Fuller ta'kidlagan talablarni institutsional kontekst bilan bog'laydi, ya'ni aniqlik prinsipi nafaqat matn shaklida, balki huquqni talqin qilish talablari hamda uni qo'llash amaliyoti bilan uyg'unlikda aks etishi zarur.

Prinsiplar o'rtasidagi kolliziyalar va muvozanat masalasi ilmiy doiralarda ko'p bahslarga sabab bo'lgan. Bu borada Dvorkinning "prinsiplar va qoidalar" farqiga oid yondashuvi e'tiborga molik. Unga ko'ra, prinsiplar o'zining "vazni" (ahamiyati) tufayli yuqoriroq turadigan mulohazalar sifatida muvozanatli tarzda qo'llanadi (Dworkin, 1977). Mazkur qarash huquqiy siyosatda ham alohida ahamiyatga ega, negaki prinsiplar ko'p hollarda bir-biri bilan ziddiyatda bo'ladi: barqarorlik islohotchilik talabi bilan, erkinlikni kafolatlash esa tartib-intizomni ta'minlash maqsadi bilan muvozanatni taqozo etadi. Ushbu maqola natijalari shuni ko'rsatadiki, bu kolliziyani "bir prinsipni ikkinchisiga qurbon qilish" orqali emas, balki iyerarxiya va amaliy qatlamlar yordamida tartibga solish mumkin. Ya'ni, konstitutsiyaviy yo'naltiruvchi qatlam umumiy chegaralarni belgilab bersa, quyi qatlamlar konstitutsiyaviy prinsiplarning amaliy muvozanatini izlaydi. Bu yondashuv prinsiplar kolliziyasini nazariy jihatdan hal qilinishi mumkin bo'lgan hodisaga aylantiradi.

Mamlakatimiz huquqshunosligida davlatning huquqiy siyosati, huquq ijodkorligi hamda davlat boshqaruvi samaradorligi masalalari yuzasidan muayyan qarashlar shakllangan. Xusanov davlat va huquq nazariyasida huquqiy tartibga solishning umumiy qonuniyatlarini ochib berar ekan, normativlik, tizimlilik va huquqiy kafolatlar masalasiga alohida urg'u beradi (Xusanov, 2019). Bu yondashuv maqoladagi tizimli tahlil natijalarini to'la aks ettiradi, negaki prinsiplar aynan tizimlilik va, ayniqsa, kafolatlar orqali haqqoniy hamda amaliy kuchga

aylanadi. Muallif taklif etgan uch savolga asoslangan minimal baholash mezonlari modeli huquqiy siyosatning ilmiy-tahliliy auditini o'tkazish uchun qulay imkoniyat yaratadi.

Prinsiplar hamda institutsional kafolatlar o'rtasidagi bog'liqlik masalasi bo'yicha rus huquqshunosligida ham diqqatga sazovor tadqiqotlar mavjudligini ko'rish mumkin. Masalan, Korkunov huquqning ijtimoiy tartibga solishdagi rolini, jumladan, huquqiy me'yorlarning ta'sir etish yo'llarini tahlil qilar ekan, huquqning amalda ishlashi ko'p jihatdan institutlar va ijtimoiy munosabatlarga bog'liqligini ko'rsatib beradi (Korkunov, 1909). Bu g'oya maqolada keltirilgan implementatsiya oqimlari natijalariga hamohangdir: prinsiplar institutlar va amaliyotlar bilan ishlaydi. Shu o'rinda ilmiy yangilik shundaki, prinsiplarni faqat normativ doirada tahlil qilish yetarli emasligi, ularni institutsional tizim bilan bog'lash zarurati konseptual jihatdan asoslab beriladi.

Xulosa

Maqolada davlatning huquqiy siyosati asosiy prinsiplari alohida nazariy kategoriya sifatida asoslantirilib, ularning huquqiy siyosatdagi yo'naltiruvchi hamda baholovchi vazifasi tahlil etiladi. Prinsiplarni aniqlash uchun umumiylik, normativ tan olinishi va baholovchanlik mezonlari taklif etiladi hamda prinsiplar tizimining iyerarxik tuzilishi konstitutsiyaviy, tarmoqlararo va amaliy-protsessual darajalar orqali izohlanadi. Prinsiplarning amalda ishlashi normativ-tizimli va institutsional vositalar bilan bog'liqligi ko'rsatib o'tiladi. Taklif etilgan minimal baholash modeli huquqiy siyosat sifatini normativ rejalashtirishni izchil tashkil etishga va huquqni qo'llash amaliyotida birxillikni ta'minlashga asos bo'lib xizmat qiladi.

REFERENCES

1. Adilov, Z. (2025). Inson huquqlari va adolat: Tarixiy tajriba va zamonaviy tendensiyalar [Human rights and justice: Historical experience and modern trends]. *The Light of Civilization*, 3(1), 45-58. <https://doi.org/10.69691/kzcxdm19>
2. Dworkin, R. (1977). *Taking rights seriously*. Harvard University Press.
3. Fuller, L. L. (1964). *The morality of law*. Yale University Press.
4. Ismoilov, B. I. (2020). *Huquq ijodkorligi nazariyasi va amaliyoti [Theory and practice of lawmaking]*. TSUL Publ.
5. Khabrieva, T. Ya., & Chirkin, V. E. (2016). *Teoriya gosudarstva i prava [Theory of state and law]*. Norm.
6. Korkunov, N. M. (1909). *Lektsii po obshchey teorii prava [Lectures on the general theory of law]*. Printing house of M. M. Stasyulevich.
7. Kovalchuk, V. (2024). Constitutional principles of the law of the European Union. *Bulletin of Lviv Polytechnic National University*, 41.
8. Mamajanova, G., & et al. (2023). Providing guarantees of reliable protection of the rights and freedoms of humans and citizens: Improvement of administrative, criminal and civil legislation. *Scientific Journal of the Fergana State University*, 29(5). https://doi.org/10.56292/sjfsu/vol29_iss5/a27
9. Mustafaqulov, D. S. (2023). Huquq prinsiplari va ularning huquq tizimidagi o'rni [Principles of law and their place in the legal system]. *Review of Law Sciences*, 7(3), 114–122. <https://doi.org/10.51788/tsul.rols.2023.7.3./npee2121>
10. Nersesyants, V. S. (2012). *Obshchaya teoriya prava i gosudarstva [General theory of law and state]*. Norm.

11. Nikolenko, L. (2025). Principles of European Union law as criteria for assessing the effectiveness of legal integration. *Analytical and Comparative Jurisprudence*, (2). <https://doi.org/10.24144/2788-6018.2025.02.189>
12. Odilqoriyev, X. T. (2018). *Davlat va huquq nazariyasi [Theory of state and law]*. Justice.
13. Republic of Uzbekistan. (2023). The Constitution of the Republic of Uzbekistan. <https://lex.uz/docs/-6445145>
14. Saidov, A. X. (2018). *Konstitutsiyaviy huquq. [Constitutional law]*. Legal Literature Publishing House.
15. Tikhomirov, Yu. A. (2010). *Pravovaya politika: teoriya i praktika [Legal policy: theory and practice]*. Lawinformcenter.
16. Xusanov, O. T. (2019). *Davlat va huquq nazariyasi [Theory of state and law]*. Academy of the Ministry of Internal Affairs of the Republic of Uzbekistan.

**O'ZBEKISTON
QONUNCHILIGI TAHLILI**

ILMIY-TAHLILIIY JURNAL
2026-YIL 1-SON

**ОБЗОР
ЗАКОНОДАТЕЛЬСТВА
УЗБЕКИСТАНА**

НАУЧНО-АНАЛИТИЧЕСКИЙ ЖУРНАЛ
2026 ГОД № 1

**UZBEKISTAN
LAW REVIEW**

SCIENTIFIC ANALYTICAL JOURNAL
2026 ISSUE 1

VOLUME 3 / ISSUE 1 / 2026

DOI: 10.51788/TSUL.UZLAWREV.3.1.

ISSN 2181-8118

DOI: 10.51788/TSUL.UZLAWREV.